

Nechutová, Jana

Recte vivas

In: Hus, Jan; Nechutová, Jana; Krmíčková, Helena; Malá, Jana; Mazalová, Lucie; Mutlová, Petra; Švanda, Libor. *Mistr Jan Hus, učitel a kolega : promoční promluvy M. Jana Husa*. Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2021, pp. 145-147

ISBN 978-80-210-9796-4; ISBN 978-80-210-9797-1 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/143718>

Access Date: 25. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

/8/ RECTE VIVAS

Recte vivas je promluvou při determinaci **Václava** (snad Václava Mírovce nebo Václava z Nymburka) pronesenou pravděpodobně v roce **1403**.

Soupis pramenů: B–S č. 38.

Překlad podle edice: A. Schmidtová, *Positiones*, s. 69–70, komentář s. 225–226 (původní edice Höfler, *Geschichtschreiber II*, s. 95–96).

Překlady: V. Flajšhans, *Národní listy* 1898 (8. VII. ráno); týž, *M. Jan Hus*, s. 155–156; týž, *Matice lidu* 49, 1915, s. 95–96; M. Svoboda, s. 8–9; E. Stein s. 39–40.

Rukopis: NK Praha, X D 10, 114r^b–114v^a (Husovo autorství dosvědčeno na fol. 114r^b: *Recommendacio baccalariandi M. Hus*).

Recte vivas je jednou z rekomendací, u nichž je Husovo autorství dosvědčeno v rukopise, je to nejkratší Husova promoční promluva. Snad právě pro svou stručnost a přehlednost byla nejčastěji překládána, ještě před Milanem Svobodou ji přeložil a několikrát otiskl Václav Flajšhans. Není přitom zvlášť zajímavá, Hus se zde zdržel čehokoli osobního, nijak také nedal najevo svůj vztah ke kandidátovi, nepředstavuje jej ani nekomentuje jeho vlastnosti; uvádí jen křestní jméno Václav, nevíme tedy nic o jeho totožnosti. Slibný by snad mohl být začátek promluvy, kde se Hus zmiňuje o nějakých únavných zmatcích na půdě fakulty, což si J. Sedlák a po něm B. Ryba¹, kteří kladli rekomendaci *Recte vivas* do r. 1402, spojovali s děkanským úřadem, který Hus zastával právě v tomto roce. Anežka Schmidtová datuje promluvu do r. 1403 a soudí, že „Hus nemluví v promluvě snad o pracovním zatížení děkana, ale o křicích, hádkách, a to se dobře hodí pro r. 1403, kdy poprvé otevřeně propukly na univerzitě boje o Viklefa.“² Z autorit cituje Hus naprosto převážně *Catonis Disticha*

1 J. Sedlák, „Husovy promluvy promoční,“ s. 123; B. Ryba, *Nový Hus*, s. 9–10.

2 A. Schmidtová, *Positiones*, s. 225.

moralia, pozoruhodný je citát z římského epika tzv. stříbrného období Lucana: na citovaném místě svého eposu *Pharsalia* (Farsalské pole II, 380–382) mluví básník o mravních zásadách Catona Mladšího (Utického), přičemž jako jediná osoba – *moralissimus Cato*, „přední moralista Cato,“ jsou zde představeny hned osoby tři – proslulý mravokárce a politik doby punských válek M. Porcius Cato (Censorinus, 234–149 př. n. l.), jeho pravnucek Cato Mladší (Uticensis, 95–46 př. n. l.), a autor tzv. *Distich*, kryjící svou anonymitu autoritou velkého Catona Staršího. Slova z Lucanova eposu, u nichž Hus neuvádí autora, jsou patrně vzata z neznámého florilegia, v němž snad byly verše tohoto římského básníka zapsány v kontextu se skladbami Bernarda z Cluny. Máme zde pěknou názornou ilustraci práce středověkého autora s antickými texty.

Žij správně!

Dnes už jsem unaven neustálým rozruchem a nejsem s to dlouho mluvit, proto si ve své řeči odpustím rétorické průtahy; chci našemu determinantovi dát pro budoucnost jen malou pobídku, a to ne zbuřdarma, nýbrž aby odmítal neřesti, přivlastňoval si ctnosti a aby mezi ctnostnými lidmi správně žil. Proto jej takto co nejstručněji nabádám: **Žij správně!**³

To jsou slova předního moralisty Catona; Václave, on, flétna Ducha svatého, ti svou melodií říká **Žij správně**, protože ten, kdo správně žije, žije dobře, a kdo žije dobře, nikdy nezahyne. Tak tedy, Václave, **žij správně**: nedychti po ničem cizím,⁴ hled' se vyhýbat nevázanému smíchu, zkrať zbytečné řeči, braň pravdu, snaž se dělat, co je dobré,⁵ a tak **žij správně**. Vystupuj důstojně, neposmívej se starším,⁶ nikoho neprávem nepopichuj, a tak **žij správně**. Zlem pohrdej a mysl na budoucnost, abys žil správně. Měj jiné lidi za lepší, než jsi sám,⁷ snášej útrapy pro spravedlnost,⁸ abys žil správně. Straň se žen, věnuj se studiu, cvič se ve ctnostech, abys žil správně. „Usiluj o dobré mravy,⁹“ protože hledáš-li, najdeš, a pokud nehledeš, ztratíš i to, co zdánlivě máš, a proto neztrácej nečinností to, co už jsi našel, ale hledej dobré mravy, abys žil správně.

3 *Catonis Disticha* III, 2.

4 Srov. *Catonis Disticha*, Breves sententiae 54. Celá následující série morálních deviz pochází rovněž z Breves sententiae; srov. též rekomendaci *Instrue preceptis animum*, text tohoto místa se v obou rekomendacích shoduje.

5 Srov. tamtéž, Breves sententiae 55 (citováno též v rekomendaci *Studuít agere a Instrue preceptis animum*); *Catonis Disticha* IV, 7.

6 Srov. *Catonis Disticha* IV, 18.

7 Srov. Fp 2, 3.

8 Srov. Mt 5, 10; 1 P 3, 14.

9 Bernardus Cluniacensis, *De vanitate mundi*; Walther 23144; srov. též rekomendace *Quere bonos mores*, pozn. 9, a *Quere quid sit virtus*, pozn. 11.

„Spi jen tolik, co musíš.“¹⁰

„Raději stále bdi a neoddávej se spaní,
protože zahálkou dlouhou se vždy jen neřesti živí“¹¹

(jak praví přední moralista Cato), a tak **žij správně**. Věz, že Catonova škola, tedy jeho společnost, měla zásadu:¹²

„V mezích se držet a znát míru věcí,
ve shodě s přírodou žít a vlasti zasvětit život,
věřit, že nejsem zrozen jen sobě, leč celému světu.“

Budeš-li se této zásady držet, můžeš žít správně.

Žij správně, abys byl věrný člověk, jak praví Sextus Filosof:¹³ „Věrný člověk je člověk vyvolený, vyvolený člověk je člověk boží, jenž je Bohu hoden. Hoden Bohu je ten, kdo nic nehodného nedělá a snaží se být Bohu věrný.“ Pohléd', jak tě tento filosof učí a pomáhá ti ke spáse, abys byl věrný, a tak žil správně. Lituj zlých skutků, jichž ses dopustil, vyhýbej se špatnostem budoucím a s ohledem na věčnou radost a na věčný trest **správně žij**.

„Žiješ-li správně, nic nedbej na řeči nedobrych lidí:
Není to naší věcí, ať si kdo cokoli říká.“¹⁴

A tak když přijmeš bakalářský titul, **žij správně!**
Ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.

---

10 *Catonis Disticha*, Breves sententiae 19. Citováno též v doporučeních *Quere bonos mores*, *Instrue preceptis animum* a *Da adverbia*.

11 *Catonis Disticha* I, 2. Citováno též v doporučeních *Quere bonos mores* a *Instrue preceptis animum*.

12 Lucanus, *Pharsalia* II, 380–383 (přel. J. Nechutová); srov. Bernardus Cluniacensis, *De castitate servanda* 478 (cituje Lucanův verš 382).

13 *Enchiridion Sexti* 1–5, s. 13.

14 *Catonis Disticha* III, 2.

